

ÅRSRAPPORT 2017

Forfatningskommissionen marts 2018

ÅRSRAPPORT 2017

Indholdsfortegnelse

Forord

Præsentation af Forfatningskommissionen

Opgaver og ressourcer

Økonomi

Mødeaktiviteter

Islandske erfaringer med forfatningsarbejde

Midlertidig indstilling af mødeaktiviteter

Afsluttende bemærkninger

Forord

Forfatningskommissionen fremlægger hermed årsrapporten for 2017.

Nærværende årsrapport behandler i store træk forhold af almen betydning for offentligheden. Den indeholder således blandt andet en præsentation af kommissionen, dens arbejdsgrundlag, mødeaktiviteter, samt drøftelser af emner, der relaterer sig til arbejdet med et udkast til Grønlands første nationale forfatning.

Året 2017 er en milepæl i Grønlands nyere politiske historie. Naalakkersuisut nedsatte efter mange års forberedelser landets første egentlige forfatningskommission.

Kommissionen er det forum, hvor et udkast til en grønlandsk forfatning bliver udformet. Det bliver første gang Grønland skal gennemgå en demokratisk forfatningsproces, hvor folket tages med på råd. Det forgangne år var det første skridt i den retning. Med nærværende beretning er det kommissionens forhåbning, at offentligheden får et mere sammenhængende kendskab til kommissionens virke i dets første levetid.

Vivian Motzfeldt, forkvinde

Præsentation af Forfatningskommissionen

Med indførelsen af selvstyret i 2009 blev der åbnet for muligheden for at indlede en forfatningsforberedende proces hen imod selvstændighed. Landets lovgivende forsamling, Inatsisartut, har over flere omgange drøftet forslag, der havde til formål at fremme sagen. På efterårssamlingen 2016 besluttede et flertal i tinget, at der skal nedsættes en grønlandsk forfatningskommission, jfr. ”Redegørelse for nedsættelse af en grønlandsk forfatningskommission” (EM 2016/39).

Naalakkersuisut nedsatte kommissionen den 27. april 2017. Kommissionen blev sammensat ud fra et ønske om at skabe en politisk bredt repræsenteret kommission. Kommissionen består af syv medlemmer og er sammensat, så alle partier er repræsenteret forholdsmæssigt efter deres størrelse i Inatsisartut.

Efter indstilling fra partierne kom kommissionen til at bestå af følgende medlemmer af Inatsisartut:

Forkvinde: Vivian Motzfeldt (Siumut)

Næstforkvinde: Ane Hansen (Inuit Ataqatigiit)

Medlemmer: Jess Svane (Siumut), Mimi Karlsen (Inuit Ataqatigiit), Per Rosing-Petersen (Partii Naleraq), Mala Høy Kúko (Atassut), samt Nivi Olsen (Demokraterne).

Med Ane Hansens orlov fra Inatsisartut og Mala Høy Kúkos udtræden af Atassut i september 2017 blev to poster ledige frem til udgangen af året.

Opgaver og ressourcer

Forfatningskommissionen skal udarbejde forslag til Grønlands forfatning i to tempi, hvor den ene del af forfatningen skal kunne træde i kraft under selvstyret og supplere det danske riges Grundlov, for så vidt angår Grønland, inden for rammerne af det danske rige. Den anden del af forfatningen skal først træde i kraft, når Grønland træder ud af Grundloven og det danske rige, og det grønlandske folk danner sin egen selvstændige stat.

En opgave for Forfatningskommissionen er at udfærdige et udkast til bestemmelser, der muliggør vores lands indtrædelse i et mellemstatsligt samarbejde, såsom indgåelse af en Free association-aftale med en anden stat, når Grønlands selvstændighed er indtrådt.

Det er magtpålgende for kommissionen at understrege, at processen med at udforme folkets demokratiske forfatning tager sit udgangspunkt i folkets stemme og ønsker og at det civile samfund og borgerne engageres og inddrages i landets fremtid. Det er vigtigt at sikre, at det grønlandske folk får en forfatning, vi alle kan samles om og at vi fremover har en grønlandsk forfatning, som er os nærværende og som vi føler er vort eget.

Kommissionen bliver i sit arbejde betjent af et sekretariat. Sekretariatsbistanden omfatter blandt andet udarbejdelse af selve forfatningsudkastet, rådgivning og servicering af kommissionen, mødeforberedelse og - opfølgning, samt formidlingsopgaver.

I perioden april-august stillede Departementet for Selvstændighed, Udenrigsanliggender og Landbrug administrative ressourcer til rådighed. Af praktiske grunde tog det et stykke tid at opbygge et selvstændigt sekretariat. Med sekretariatschefens ansættelse medio juli 2017 gik arbejdet i gang med at ansætte personalet, der ved årets afslutning endvidere bestod af en afdelingschef, en informationsmedarbejder, en AC-fuldmægtig og en kontorfuldmægtig.

Som forudsat i ”Redegørelse for nedsættelse af en grønlandsk forfatningskommission” (EM 2016/39) har året 2017 således fungeret som et organisatorisk og fagligt etablerings- og indkø-rings-år.

For nærmere oplysninger om kommissionens arbejdsgrundlag henvises til Kommissorium for Forfatningskommissionen, som ligeledes forefindes på hjemmesiden.

For nærmere oplysninger om kommissionens formål og opgaver henvises til ”Redegørelse for nedsættelse af en grønlandsk forfatningskommission” (EM 2016/39).

Økonomi

Midler til kommissionens aktiviteter og til sekretariatets bistand i 2017 udgøres af en driftsbevilling på finansloven (hovedkonto 73.03.01).

Bevillingen udgjorde samlet 5,5 millioner kroner, fordelt på lønudgifter for sekretariatet og øvrige udgifter. Med betegnelsen ”øvrige udgifter” menes fortrinsvis udgifter, der er forbundet med udadvendte aktiviteter.

Som følge af den sene opstart af sekretariatet i 2017 blev det hurtigt klart, at den samlede bevilling ikke ville kunne nå at blive anvendt, hvilket bevirkede at Naalakkersuisut ansøgte om Finans- og Skatteudvalgets godkendelse til at overføre uforbrugte midler til næste finansår. Udvalget godkendte ansøgningen d. 21. november 2017 og således blev ikke forbrugte midler på knap 3,5 millioner kroner ved årets udgang, overført til 2018.

Set i lyset af debatten i medierne om løn og vederlag til kommissionsmedlemmer, skal det bemærkes, at medlemmerne af forfatningskommissionen ikke modtager løn for deres tilknytning til kommissionen, da de i forvejen oppebærer løn i kraft af deres medlemskab af Inatsisartut.

Mødeaktiviteter

Kommissionen nåede at afholde fem (5) ordinære møder og et (1) visionsseminar. Hvor intet andet er anført, blev samtlige møder afholdt i Nuuk.

Det første møde fandt sted den 19. maj.

Under mødet blev det stadfæstet at man vil arbejde efter en forfatning der skal gælde når Grønland bliver en stat. Det skal stadfæstes at ressourcerne til lands og til vands er det grønlandske folks ejendom, samt at der skal være plads til vores forskelligheder og at der skal være mere lige muligheder.

Mødet fastslog, at det grønlandske folk skal være med til at beslutte hvordan staten skal se ud, for eksempel hvordan demokratiet skal formes.

Muligheden for at blive medlem af de Forenede Nationer (FN) som en anerkendt stat, ligesom af NATO i forhold til forsvar, blev også diskuteret.

I margenen af mødet den 19. maj holdt kommissions forkvinde og næst-forkvinde et møde med Naalakkersuisoq for Selvstændighed, Udenrigsanliggende og Landbrug Suka K. Frederiksen og Inatsisartuts ad hoc udvalg for Forfatningskommissionen vedrørende fortolkningen af kommissoriet for kommissionen. Naalakkersuisoq udtalte i den forbindelse, at ”det er op til kommissionen selv, at samordne hvordan forfatningen skal udformes og hvor meget tid de vil bruge på de forskellige ordninger. Det skal pointeres, at der er mulighed for, at kommissionen kan få forlænget sin arbejdsperiode, hvis dette bliver nødvendigt.”¹

Det andet ordinære møde fandt sted den 26. maj.

Hovedtemaet var borgerinddragelse og hvordan man bedst kan nå frem til forskellige målgrupper i samfundet. Kommissionen finder det vigtigt at lave en årsplan, der indeholder forskellige tiltag til inddragelse af borgerne.

Mødet blev desuden brugt til at søge inspiration fra USA's forfatning og dens relevans for det påbegyndte arbejde med Grønlands kommende forfatning.

Det tredje møde fandt sted den 2. august, i Reykjavik, Island.

---

¹ Fælles fodslag omkring forfatningsarbejdet. Fællesudtalelse af Naalakkersuisoq Suka K. Frederiksen, formanden for Udvalget vedrørende Forfatningskommissionen Anders Olsen og forkvinde for Forfatningskommissionen Vivian Motzfeldt den 19. maj 2017. Grønlands Selvstyre.

http://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Nyheder/2017/05/190517_ad-hoc

Opmærksomheden blev henledt på problemet om forskellige politiske signaler affødt af politiske udtalelser dels fra Naalakkersuisut omkring selvstændighed, dels fra kommissionen omkring forfatningsarbejdet. Resultatet er forvirring hos befolkningen om mål og midler. Hvad er det man egentlig vil på politisk plan?

Desuden tog kommissionen hul på diskussionen om hvilke emner, ud over identitet og nationale værdier, der bør gøres til genstand for analyse. Spørgsmål såsom forsvar og sikkerhed, klimapolitik, samt Grønlands geopolitiske rolle og betydning blev rejst.

Mødet fortsatte den 5. august i form af et visionsseminar.

Kommissionens samlede vision om en selvstændig grønlandsk stat kan opsummeres i det følgende.

En grønlandsk stat skal beskytte folkets nationale identitet, især med henblik på at forhindre at det kommer til at få status som et mindretal i fremtiden.

En oprettelse af en grønlandsk stat skal ikke ske på bekostning af landets mindrebemidlede borgere, ej heller på bekostning af velfærdssamfundet. Det skal være et stærkt folk, der indfører selvstændighed.

Det bærende element skal være den i landet bosiddende arbejdsstyrke – og evnen til at arbejde og passe sit arbejde ordentligt. Uddannelse er et vigtigt redskab, men det afgørende er at besidde viden. Den yngre generation skal vokse op med en oplevelse af stolthed over at nå sine mål, også selv om man ikke bliver Grønlandsmester.

Den grønlandske befolkning skal tage et opgør med de ting, der hæmmer dets udvikling. Der skal ryddes op i vante forestillinger om og måder at forvalte samfundet på. Vores vision om den grønlandske kultur går ud på, at den evner at forny sig hele tiden. Frihed forpligter.

Et selvstændigt Grønland kan ikke stå alene. Spørgsmålet er: ”Hvem skal forsvare vort land og sikre dets sikkerhed?” Kommissionens bud på et svar, er Grønlands medlemskab i en forsvarsalliance, dvs. et NATO-medlemskab.

Kommissionen lægger desuden vægt på større fokus på hvad vi har mistet af psykiske og mentale egenskaber i en forceret samfundsudvikling. I dagens samfund er penge den væsentligste målestok. Det er metropolens målestokke, der dominerer og det rammer den grønlandske nationalfølelse hårdt. Der er brug for at vurdere status quo i dagens samfund.

Desuden peger kommissionen på betydningen af at samles om rettigheder, der sikrer rummelighed og diversitet – at der skal være plads til alle. Der er brug for alle talenter i samfundet.

Der skal således arbejdes for lige muligheder for alle og enhver og det skal understreges, at det grønlandske folk fra tidernes morgen har et sæt fælles og grundlæggende normer og værdisæt.

Dette kommer tydeligst til udtryk ved, at det er det samlede grønlandske samfundsliv og fællesskab som besidder ejendomsretten til landets natur, miljø og dets rige dyreliv. Luften vi indånder og det grønlandske land- og havterritorium kan ikke overdrages som privat individuel ejendom, idet vi alle har en kollektiv ejendomsret hertil.

Fundamentet skal være ejendomsretten til landet, til undergrunden, herunder retten til at leve af sin fangst. Landets erhvervsliv og eksport skal bygge på udnyttelse af landets ressourcer, herunder produktion og eksport af forædlede fødevarer- og fiskeprodukter.

Med hensyn til Grønlands forfatning forestiller kommissionen sig en kortfattet tekst, der er skrevet på en måde så at folk kan forstå den. Forfatningen skal være folkets egen demokratiske forfatning.

Islandske erfaringer med forfatningsarbejde

I forbindelse med kommissionens mødeaktiviteter i Island blev der lejlighed til at kommissionen kunne høre mere om Islands erfaringer med forfatningsarbejdet.

Formålet var at undersøge, hvordan islændingene havde grebet deres forfatnings-ændringsarbejde an og at lære om metoder, de havde anvendt.

Kommissionen fik lejlighed til at foretræde for Islands præsident, Hans Højtærede Gudni Th. Jóhannesson. Præsidenten pointerede, at en forfatning ikke kun er et dokument, men at det vigtigste er at det grønlandske folk tror på sig selv.

Kommissionen fik under opholdet et godt indblik i Islands forfatningshistorie, rækkende fra 1874, da landet fik sin grundlov og frem til nutiden med dens tidstypiske krav til en moderne grundlov. Kommissionen bemærkede, at Island fik sin grundlov længe før det fik hjemmestyre i 1904. Desuden gjorde det et indtryk, at Island brugte særdeles mange år på at nå målet, selvstændighed, i 1944.

Finanskrisen i 2008 var et vendepunkt for det islandske demokrati. Krisen ramte landet hårdt, og mange familier måtte forlade hus og hjem. Nogen borgere antog, at der var en sammenhæng med finanskrisen og brister i grundloven. Det førte til stadig stærkere krav om ændringer i grundloven, sågar til krav om en helt ny grundlov. En række borgere tog således initiativ til at samle borgere til folkehøringer om visioner, værdier og rettigheder med henblik på en fornyet grundlov.

I denne proces organiserede man en række arrangementer benævnt Forfatningsforsamlingen, det Nationale Forum, Forfatningskomitéen og Forfatningsrådet. Det gjaldt om at inddrage et repræsentativt udsnit af befolkningen og på den måde få flere borgere i tale.

Offentligheden er blevet bevidst om politiske og samfundsmæssige anliggender i et omfang, der var utænkeligt før finanskrisen. Belært af erfaringerne prøver en grundlovskomiteé nu at komme videre i processen. Man fokuserer nu på at arbejde videre med et udvalg af prioriterede emner, nemlig:

- 1) direkte demokrati,
- 2) suverænitetsbegrænsninger i kraft af det internationale samarbejde,
- 3) naturressourcer, samt
- 4) miljøbeskyttelse.

For nærmere oplysninger om de islandske erfaringer henvises til den udarbejdede rejserapport. Rejserapporten er endvidere at finde på denne hjemmeside.

Det fjerde møde fandt sted den 6. oktober.

Kommissionen godkendte rejserapporten til Island samt et referat af mødet med Dr. Águst Thór Arnason, Akureyri Universitet, Island.

Et udkast til forslag til Færøernes forfatning blev forelagt kommissionen til orientering. Kommissionen tog punktet til efterretning.

Kommissionen drøftede et udkast til Strategisk Arbejdsdokument for perioden 2017-2020. Det besluttedes at medlemmerne af kommissionen forelægger udkastet til deres respektive baglande med henblik på at indhente udtalelse.

På mødet drøftedes endvidere det tilbagevendende spørgsmål om arbejdsprog i kommissionen når det gælder udadvendt oplysnings- og informationskampagne. Det besluttedes at medlemmerne af kommissionen forelægger problemstillingen til deres respektive baglande med henblik på at indhente udtalelse.

Med hensyn til opstillingen af mulige tilforordnede, sagkyndige og eksperter besluttede kommissionen at medlemmerne forelægger listen til deres respektive baglande med henblik på at indhente udtalelse.

Kommissionen drøftede endvidere et forslag om at nedsætte to (2) arbejdsgrupper. Det besluttedes at medlemmerne af kommissionen forelægger forslaget til deres respektive baglande med henblik på at indhente supplerende bemærkninger.

På baggrund af en personlig invitation orienterede formanden for Forsoningskommissionen, Josef Terkildsen, om den snart afgående kommission og dets virke. Formanden understregede, at opgaven var at fokusere på forsoning i samfundet og i nationen, frem for fokus på individuel

forsoning. Formanden kunne oplyse, at fødestedskriteriet og juridiske faderløse var centrale emner under borgermøderne.

Kommissionen besluttede at invitere Hans Anton Lyng, redaktør af tidsskriftet ”Kalaaleq”, til næste møde. Anledningen var en leder om statsborgerskab i et selvstændigt Grønland i tidsskriftet nr. 8, 9 2017.

Foranlediget af en henvendelse fra Inatsisartuts Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Udvalg vedrørende behovet for en revurdering og modernisering af Forsvarsaftalen af 1951 (pressemeddelelse dateret den 21. sept. 2017), besluttede kommissionen at lægge henvendelsen til grund for en senere drøftelse.

Midlertidig indstilling af mødeaktiviteter

Det femte planlagte møde skulle finde sted den 5. november.

Kommissionen besluttede imidlertid at annullere mødet og stille arbejdet i kommissionen i bero indtil videre. Den direkte anledning hertil var udtræden af to (2) medlemmer af kommissionen og den efterfølgende usikkerhed om kommissionens sammensætning. Resultatet var at kommissionen indstillede sit virke øjeblikkeligt.

Til dette annullerede møde havde sekretariatet lagt op til, at kommissionen kunne træffe beslutning om blandt andet;

- 1) hvilke personer (2-4) kommissionen ville tilknytte arbejdet som faste tilforordnede,
- 2) hvilke andre mulige sagkyndige/ressourcepersoner kommissionen på ad hoc-basis ville invitere til kommissionsarbejdet,
- 3) en endelig beslutning om nedsættelse af 2-3 arbejdsgrupper, således at det konkrete arbejde med et forfatningsudkast for alvor kan påbegyndes primo januar 2018,
- 4) en logo til Forfatningskommissionen, efter at en åben LOGO-konkurrence var gennemført, samt
- 5) en endelig beslutning om Forfatningskommissionens forretningsorden.

Ved udgangen af året var ovenstående beslutningsoplæg endnu ikke realitetsbehandlet. Sekretariatet varetog imidlertid fortsat administrative opgaver, der havde hjemmel i hidtidige beslutninger i kommissionen.

Afsluttende bemærkninger

Gennemgangen af kommissionens aktiviteter i 2017 giver et indtryk af en forsamling af folkevalgte, der har taget sin opgave alvorligt.

Tidligt i forløbet valgte kommissionen at fokusere på at udarbejde et udkast til en forfatning for en selvstændig grønlandsk stat. Dette forhold skulle senere føre til en længerevarende politisk spænding mellem Naalakkersuisut og kommissionen, hvor førstnævnte holdt fast på at det var kommissionens opgave at arbejde med to scenarier, eller to tempi. Denne tilstand af politisk uenighed forblev uløst ved udgangen af året.

Det er imidlertid kommissionens opfattelse, at der er opnået meget på syv måneder frem til den 5. november, hvor arbejdet blev sat i bero midlertidigt. På det tidspunkt var tiden moden til at træffe en række beslutninger om kommissionens køreplan og tematiske indsatsområder. Der forelå således et udkast til en disposition til et udkast til Grønlands forfatning; et udkast til et strategisk arbejdsdokument for perioden 2017-2020; en plan for borgerinddragelse; en liste over mulige kandidater til tilforordnede og sagkyndige; samt et diskussionsoplæg om statsborgerskab i en grønlandsk stat.

Med udgivelsen af dette første årsrapport er det planen, at der hvert år udgives en årsrapport om det forgangne år.

God læselyst.

Adresse:

Forfatningskommissionen
Noorlernut 4, stuen. Postboks 4034
3900 Nuuk
Tlf.: +299 34 66 70

E-mail adresse: tunnigavik@tunnigavik.gl

Hjemmeside: www.tunnigavik.gl